

ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΑΤΥΧΗΜΑ ΑΠΟ ΕΠΙΔΕΙΝΩΣΗ ΑΣΘΕΝΕΙΑΣ

Στην έννοια του εργατικού ατυχήματος εμπίπτει και η εξακολούθηση παροχής, μετά την εκδήλωση ασθενείας του εργαζομένου, της ίδιας, όπως και πριν υπό κανονικές συνθήκες εργασίας, όταν αυτή επιφέρει, ως πρόσφορη αιτία, την επιδείνωση της υπάρχουσας ασθένειας. – Και τούτο, διότι η εξακολούθηση της ίδιας εργασίας, υπό τις αυτές συνθήκες, εν όψει της εξασθενήσεως από την ασθένεια των δυνάμεων του εργαζομένου, του είδους της εργασίας και των συνθηκών υπό τις οποίες παρέχεται, δημιουργεί συνθήκες παροχής, οι οποίες, αν και πριν ήσαν κανονικές, εν τούτοις προσλαμβάνουν, μετά τον κλονισμό από την ασθένεια της υγείας του εργαζομένου, το χαρακτήρα των ασυνήθων και εξαιρετικών, δηλ. την έννοια του βίαιου συμβάντος. – Όταν το εργατικό ατύχημα οφείλεται σε αμέλεια του εργοδότη ή των προσηθέντων από αυτόν προσώπων, τότε παρέχεται στον παθόντα εργαζόμενο αξίωση για την πληρωμή χρηματικής ικανοποιήσεως λόγω ηθικής βλάβης, η οποία στηρίζεται στην αδικοπραξία που εμφοιλόχρησε.- Κρίση ότι το έμφραγμα το οποίο υπέστη εργαζόμενος στον ΟΣΕ και η μετέπειτα επιδείνωσή του, καθώς και η μετεξέλιξή του σε στεφανιαία νόσο – στηθάγχη, δεν αποτέλεσαν εργατικό ατύχημα με την προεκτεθείσα έννοια, οφειλόμενο αποκλειστικώς σε οργανικά αίτια άσχετα με το είδος της εργασίας του και τους όρους αυτής, τόσο πριν όσο και μετά την εκδήλωση της ανωτέρω νόσου του.

Κυριότερες διατάξεις: Ν. 551/1915 άρθρα 1 και 2 Α.Κ. άρθρα 288, 299, 914, 922 και 932.

Πρόεδρος, ο πρόεδρος Εφετών, κ. Ι. Γέγιος

Εισηγητής, ο Εφέτης, κ. Φωτ. Καϊμενάκης

Δικηγόροι, η κυρία Άννα Στρεβίνα-Σακκά, ο κ. Γεώργ. Γιαννήλος

Κατά το άρθρο 1 του ν. 551/1915, όπως κωδικοποιήθηκε το β.δ. της 24.7/25.8.1920, ως ατύχημα από βίαιο συμβάν, το οποίο συμβαίνει σε εργάτη ή υπάλληλο των αναφερομένων στο άρθρο 2 εργασιών ή επιχειρήσεων, θεωρείται και η ασθένεια η οποία προκλήθηκε, εκδηλώθηκε ή και επιδεινώθηκε από έκτακτη και αιφνίδια επενέργεια εξωτερικού αιτίου, το οποίο ήταν άσχετο μεν προς τη σύσταση του οργανισμού του παθόντος και προς τη βαθμιαία και προοδευτική φθορά που οφείλεται στο είδος της εργασίας και τους δυσμενείς όρους παροχής αυτής, επήλθε όμως κατά την εκτέλεση της εργασίας ή εξ αφορμής αυτής. Στην έννοια του εργατικού ατυχήματος εμπίπτει και η εξακολούθηση παροχής, μετά την εκδήλωση της ασθένειας του εργαζομένου, της ίδιας, όπως και προηγουμένως με κανονικές συνθήκες εργασίας, όταν αυτή επιφέρει, ως πρόσφορη αιτία, την επιδείνωση της υπάρχουσας ασθένειας, γιατί η εξακολούθηση της αυτής εργασίας, κάτω από τις ίδιες συνθήκες ενόψει της εξασθενήσεως από την ασθένεια των δυνάμεων του, του είδους της εργασίας και των συνθηκών υπό τις οποίες παρέχεται, δημιουργεί συνθήκες παροχής, οι οποίες, αν και προηγουμένως ήταν κανονικές, προσλαμβάνουν μετά τον κλονισμό από την ασθένεια της υγιεινής καταστάσεως του εργαζομένου, το χαρακτήρα των ασυνήθων και εξαιρετικών, δηλαδή του βίαιου συμβάντος, σύμφωνα με την κατά το άρθρο 288 Α.Κ. αρχή της καλής πίστεως και των συναλλακτικών

ηθών και τη διάταξη του άρθρου 652 Α.Κ. που επιβάλλει στον εργοδότη την υποχρέωση, εφόσον γνωρίζει την ασθένεια του μισθωτού, να ρυθμίζει την εργασία του κατά τρόπο που να προστατεύει την υγεία και τη ζωή του. Εξάλλου, από τις διατάξεις αυτές σε συνδυασμό με εκείνες των άρθρων 299, 914, 922 και 932 Α.Κ., προκύπτει ότι σε περίπτωση εργατικού ατυχήματος, που οφείλεται σε αμέλεια του εργοδότη ή των προστηθέντων από αυτόν προσώπων, τα οποία παρέλειψαν να ρυθμίσουν τα σχετικά με την εργασία και το χώρο παροχής αυτής από το μισθωτό, έτσι ώστε να προστατεύεται η υγεία και η ζωή του, παρέχεται στον παθόντα μισθωτό αξίωση για την πληρωμή χρηματικής ικανοποίησως λόγω ηθικής βλάβης, η οποία βασίζεται στην αδικοπραξία που εμφιλοχώρησε (Ολ.Α.Π. 937/1975 ΝοΒ 23, 1269, Α.Π. 1048/1989 ΔΕΝ 46, 1017, Α.Π. 541/1992 ΔΕΝ 49, 74). Στην προκειμένη περίπτωση, από τις ένορκες καταθέσεις των μαρτύρων των διαδικών, που περιέχονται στα ταυτάριθμα με την εκκαλούμενη απόφαση πρακτικά του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου, καθώς και από όλα τα έγγραφα που προσκομίζονται και επικαλούνται οι διάδικοι, αποδείχθηκαν τα ακόλουθα περιστατικά: Ο ενάγων είχε προσληφθεί στις 30.1.1958 με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας αορίστου χρόνου από τους Σιδηροδρόμους Ελληνικού Κράτους (ΣΕΚ), τους οποίους διαδέχθηκε από 1.1.1971 ως καθολικός διάδοχος (άρθρ. 4 του ν.δ. 674/1970) ο εναγόμενος οργανισμός, ως υπάλληλος του κλάδου προσωπικού στασιαρχών, όπου υπηρέτησε μέχρι 1.11.1987, όταν απολύθηκε ως ανίκανος λόγω νόσου για την υπηρεσία που εκτελούσε. Στις 19.10.1982 είχε υποστεί έμφραγμα μυοκαρδίου και νοσηλεύτηκε μέχρι 27.10.1982 στο Γενικό Νοσοκομείο Πατρών, στη συνέχεια δε επανέρχεται στην υπηρεσία του και συνεχίζει να εργάζεται χωρίς η κατάσταση της υγείας του να εμφανίσει κάποιο πρόβλημα απότοκο της εν λόγω ασθένειας του μέχρι τον Ιανουάριο 1987, όταν επισκέπτεται τον αρμόδιο ιατρό του εναγομένου, ο οποίος, έχοντας υπόψη του τα πιστοποιητικά που του τέθηκαν υπόψη, διαπιστώνοντας δε και ο ίδιος την κατάσταση της υγείας του ενάγοντος, τον παραπέμπει με σημειώμά του για εξέταση με δοκιμασία κοπώσεως στην Πολυκλινική Αθηνών. Εκεί πράγματι διαπιστώνεται ότι πάσχει από στηθάγχη λόγω στεφανιαίας νόσου και τίθεται υπό φαρμακευτική αγωγή, λόγω δε της συνεχιζόμενης κακής καταστάσεως της υγείας του παραπέμπεται στην αρμόδια πρωτοβάθμια υγειονομική επιτροπή, η οποία με την 49/3.6.1987 απόφασή της γνωματεύει ότι ο ενάγων πάσχει από αθηροσκληρυντική καρδιοπάθεια – παλαιό έμφραγμα μυοκαρδίου, στηθάγχη στην κόπωση και κρίνεται ανίκανος για τα καθήκοντά του. Στη συνέχεια παραπέμπεται στη δευτεροβάθμια επιτροπή, η οποία με την 37/15.10.1987 απόφασή της γνωματεύει τα ίδια και τον κρίνει ανίκανο για την εκτέλεση των καθηκόντων του. Εν σχέσει με την αρχική εκδήλωση του εμφράγματος το 1982, από κανένα στοιχείο δεν αποδείχθηκε ότι αυτό είχε οποιαδήποτε συνάφεια με την εργασία που μέχρι τότε ο ενάγων προσέφερε στον εναγόμενο, αφού η υπηρεσία του στασιάρχη συνίστατο στην έκδοση εισιτηρίων και στη γραφική εργασία στο γραφείο αποσκευών στο σταθμό των Πατρών, εργασία δηλαδή που προσεφέρετο κάτω από συνθήκες εντελώς ομαλές και φυσιολογικές και όχι ανθυγιεινές, όπως με την αγωγή του ισχυρίζεται ο ενάγων, χωρίς όμως να προσδιορίζει σε τι συνίστατο το ανθυγιεινό της εν λόγω εργασίας. Αλλά και η απασχόλησή του ορισμένες φορές για την αντικατάσταση άλλου συναδέλφου του ή η εκτέλεση καθηκόντων κλειδούχου δε διαφοροποιεί τις συνθήκες εργασίας του, αφού η κυρία απασχόλησή του ήταν γραφική εργασία, όπως καταθέτει και ο μάρτυρας που πρότεινε και εξετάστηκε στον πρώτο βαθμό. Αλλωστε και ο ίδιος ο ενάγων, μετά την ολιγοήμερη νοσηλεία του, επανήλθε στα ίδια καθήκοντα, χωρίς να διατυπώσει οποιαδήποτε επιφύλαξη ως προς το είδος της εργασίας του. Ο ενάγων, επικαλούμενος τον Κανονισμό της σωματικής ικανότητας του υπό πρόσληψη και του υπηρετούντος προσωπικού του εναγομένου,

που κυρώθηκε με την 593/273/1977 υπουργική απόφαση (ΦΕΚ 158, 1.3. 1977, τ. Β'), ισχυρίστηκε ότι η νόσος από την οποία έπασχε συνεπάγεται ανικανότητα για σιδηροδρομική υπηρεσία. Σύμφωνα, λοιπόν, με τον Κανονισμό αυτό το μόνιμο προσωπικό κρίνεται ανίκανο, εκτός των άλλων λεπτομερώς αναφερομένων παθήσεων, και για νόσο των στεφανιαίων αγγείων (στηθάγχη, έμφραγμα του μυοκαρδίου) μετά μόνιμων λειτουργικών διαταραχών επαρκώς βεβαιουμένων (αριθμός 146). Επομένως, στην περίπτωση αυτή για να κριθεί ανίκανος ο υπάλληλος δεν αρκεί το ότι έχει υποστεί έμφραγμα μυοκαρδίου, αλλά και ότι αυτό του προξένησε μόνιμες λειτουργικές διαταραχές, στοιχεία όμως τα οποία δεν αποδείχθηκε ότι συνέτρεχαν στην περίπτωση του ενάγοντος, γι' αυτό και δεν ήταν υποχρεωμένος ο εναγόμενος να τον παραπέμψει για οριστική απόλυση λόγω ανικανότητας, όπως αβάσιμα αυτός διατείνεται. Στη συνέχεια αποδείχθηκε ότι μετά την πρώτη εκδήλωση της νόσου ο ενάγων για πρώτη φορά εξετάζεται στα εξωτερικά ιατρεία στις 15.10.1986 και διαπιστώνεται ότι πάσχει από «στεφανιαία νόσο – δυσρυθμία», όπως προκύπτει από το σχετικό πιστοποιητικό του νοσοκομείου, χωρίς σ' αυτό να γίνεται οποιαδήποτε άλλη αναφορά σχετικά με τη νόσο. Το πιστοποιητικό αυτό δεν αποδείχθηκε ότι τέθηκε υπόψη της αρμόδιας υπηρεσίας του εναγομένου ούτε ότι ο ενάγων ζήτησε άδεια για το λόγο αυτό, η εξέτασή του δε αυτή δεν αναφέρεται στην κάρτα ασθενείας του. Από τον Ιανουάριο 1987 αρχίζει να εμφανίζει το πρόβλημά του στην αρμόδια ιατρική υπηρεσία του εναγομένου και, όπως προκύπτει από την προαναφερθείσα κάρτα ασθενείας, του χορηγείται από 8.1.1987 άδεια απουσίας και παραπέμπεται για ιατρικές εξετάσεις στην Πολυκλινική Αθηνών, όπου διαπιστώνεται με τη δοκιμασία κοπώσεως η ύπαρξη της νόσου και η στηθάγχη, η οποία πλέον γίνεται μόνιμη κατάσταση. Από τότε όμως (Ιανουάριο 1987) ο ενάγων βρίσκεται συνεχώς σε άδεια είτε αναρρωτική είτε κανονική. Στο μεταξύ με το 298987/14.5.1987 έγγραφο της αρμόδιας υγειονομικής υπηρεσίας του εναγομένου παραπέμπεται, όπως εκτέθηκε πιο πάνω, στην Πρωτοβάθμια Υγειονομική Επιτροπή, η οποία διαπιστώνει την πάθησή του και τον κρίνει ανίκανο προς εργασία, όπως στη συνέχεια έκανε και η Δευτεροβάθμια Επιτροπή, μετά την οποία ακολούθησε η απόλυσή του από 1.11.1987 γιατί κρίθηκε ανίκανος για τα καθήκοντά του. Όπως εκτέθηκε, η αρχική εμφάνιση της νόσου του ενάγοντος δεν οφείλετο στις συνθήκες εργασίας του, αλλά ήταν αποτέλεσμα καθαρά παθολογίας του οργανισμού του, δεν αποδείχθηκε δε περαιτέρω ότι η εξακολούθηση της ίδιας εργασίας με τις ίδιες συνθήκες συνετέλεσε στην επιδείνωση της νόσου, αφού για το περιστατικό αυτό κανένα στοιχείο δεν προσκόμισε. Άλλωστε ούτε και ο ίδιος ζήτησε να αλλάξει αντικείμενο απασχολήσεως ούτε ποτέ παραπονέθηκε ότι η εργασία που εκτελεί μπορεί να συντελέσει στην επιδείνωση της καταστάσεώς του. Επίσης, δεν αποδείχθηκε ότι τουλάχιστον μέχρι τις αρχές Ιανουαρίου 1987 είχε επιδεινωθεί η κατάσταση της υγείας του, σε κάθε δε περίπτωση δεν αποδείχθηκε ότι γνωστοποίησε κάτι τέτοιο στην υπηρεσία του. Από την ημέρα δε που προσήλθε στην αρμόδια υγειονομική υπηρεσία της εναγομένης και έγινε γνωστό το πρόβλημα της υγείας του, του χορηγήθηκε αμέσως άδεια και από τότε δεν εργάστηκε, αλλά συνέχισε να απέχει από την εργασία του μέχρι που απολύθηκε. Αφότου έγινε γνωστή η επιδείνωση της καταστάσεως της υγείας του, η εναγομένη έπαυσε να τον απασχολεί και στη συνέχεια ακολουθώντας την προβλεπόμενη από το Γενικό Κανονισμό Προσωπικού ΟΣΕ διαδικασία τον απέλυσε για ανικανότητα για τα καθήκοντά του. Ενόψει αυτών, τόσο η αρχική εκδήλωση της νόσου του ενάγοντος, όσο και η μετέπειτα επιδείνωσή της δεν συνιστούν εργατικό ατύχημα, αλλά οφείλονται αποκλειστικά σε οργανικά αίτια, άσχετα σε κάθε περίπτωση με το είδος της εργασίας του και τους όρους παροχής αυτής, τόσο πριν από την εκδήλωση της νόσου, όσο και μετά. Επομένως, η αγωγή

κατά το αίτημα περί καταβολής αποζημιώσεως κατά το ν. 551/1915 είναι αβάσιμη. Περαιτέρω, αποδείχθηκε ότι τα αρμόδια όργανα της εναγομένης μετά την εκδήλωση της νόσου του ενάγοντος, εφόσον, όπως εκτέθηκε, το έμφραγμα δεν είχε ως συνέπεια λειτουργικές διαταραχές, δεν είχαν υποχρέωση να τον παραπέμψουν στις αρμόδιες επιτροπές για ανικανότητα, όταν δε άρχισε πράγματι από τον Ιανουάριο 1987 να εμφανίζει συμπτώματα επιδεινώσεως έπαυαν να τον απασχολούν και ακολούθησαν τις διαδικασίες για την απόλυσή του. Επομένως, πέρα από το ότι δεν αποδείχθηκε η ύπαρξη εργατικού ατυχήματος, δεν βαρύνονται με αμέλεια ως προς την εκδήλωση και επιδείνωση της καταστάσεως της υγείας του ενάγοντος, όπως αβάσιμα διατείνεται, ζητώντας χρηματική ικανοποίηση για ηθική βλάβη. Πρέπει να σημειωθεί ότι ο ενάγων είχε ισχυρισθεί με την αγωγή ότι ο εναγόμενος έπρεπε να τον είχε απολύσει για ανικανότητα από το 1982, όταν εκδηλώθηκε η ασθένειά του, από την παράλειψή του δε αυτή αυτός ζημιώθηκε, γιατί αν είχε συνταξιοδοτηθεί από τότε θα εισέπραττε από 27.10.1982 μέχρι 1.11.1987 κάθε μήνα την ανάλογη σύνταξη, η οποία για το χρονικό αυτό διάστημα θα ανήρχετο σε 5.600.000 δραχμές. Ζήτησε δε να αναγνωρισθεί, αφενός μεν ότι ο εναγόμενος όφειλε να τον απολύσει λόγω σωματικής ανικανότητας από 27.10.1982, αφού και θα ελάμβανε σύνταξη, αφετέρου δε ότι του οφείλει το πιο πάνω ποσό των 5.600.000 δραχμών ως κύριο αίτημα. Με τις προτάσεις του στον πρώτο βαθμό παραιτήθηκε από το κεφάλαιο αυτό της αγωγής, δηλώνοντας ειδικότερα ότι παραιτείται του κονδυλίου των 5.600.000 δραχμών. Το Πρωτοβάθμιο Δικαστήριο ενώ δέχθηκε την παραίτηση αυτή, εν τούτοις αναγνώρισε ότι όφειλε ο εναγόμενος να τον είχε απολύσει από 27.10.1982. Έτσι και αν ακόμη γίνει δεκτό ότι ο ενάγων δεν είχε παραιτηθεί και του αιτήματος αυτού θα έπρεπε μετά την παραίτηση από την αξίωση αποζημιώσεως, δηλαδή των 5.600.000 δραχμών, να απορριφθεί αυτό ελλείψει εννόμου συμφέροντος κι αυτό ανεξάρτητα από τη νομική βασιμότητά του. Μετά από αυτά, το Πρωτοβάθμιο Δικαστήριο, το οποίο με την εκκαλουμένη απόφασή του, αναγνώρισε ότι αφενός μεν ότι ο εναγόμενος όφειλε να απολύσει τον ενάγοντα, λόγω σωματικής ανικανότητας από 27.10.1982 αφετέρου, δε, κρίνοντας ότι η επιδείνωση της νόσου του ενάγοντος συνιστά εργατικό ατύχημα, ότι οφείλει να του καταβάλει ως αποζημίωση λόγω εργατικού ατυχήματος το ποσό των 2.141.250 δραχμών και ως χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης το ποσό των 500.000 δραχμών, έσφαλε ως προς την ερμηνεία και εφαρμογή του νόμου και την εκτίμηση των αποδείξεων και πρέπει να γίνει δεκτή η έφεση του εναγομένου ο οποίος παραπονείται για τις παραπάνω παραδοχές, να εξαφανισθεί η εκκαλουμένη απόφαση, να κρατηθεί και να ερευνηθεί η υπόθεση κατ'ουσία και να απορριφθεί η αγωγή ως αβάσιμη στο σύνολό της. Η δικαστική δαπάνη μεταξύ των διαδίκων και για τους δυο βαθμούς δικαιοδοσίας πρέπει να συμψηφισθεί στο σύνολό της, λόγω της εύλογης αμφιβολίας του ενάγοντος για την έκβαση της δίκης (άρθρα 179 και 183 Κ.Πολ.Δ.). (Δέχεται την έφεση. Εξαφανίζει την υπ' αριθμ. 1936/1996 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών. Κρατεί και δικάζει την υπόθεση κατ'ουσία. Απορρίπτει την αγωγή).